

UZASADNIENIE

Przedłożony projekt rozporządzenia Ministra Rozwoju zmieniającego rozporządzenie w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie stanowi wykonanie upoważnienia ustawowego zawartego w art. 7 ust. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2019 r. poz. 1186, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą”. Rozporządzenie to znowelizuje obowiązujące rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z 2019 r. poz. 1065).

Głównym celem projektu rozporządzenia jest wprowadzenie najważniejszych zmian mających na celu ułatwienie dostępu do budynków i urządzeń z nimi związanych osobom z różnym rodzajem niepełnosprawności, co z pewnością będzie miało pozytywny wpływ również na inne grupy społeczne jak osoby starsze, opiekunowie z małymi dziećmi czy osoby z czasowymi dysfunkcjami ruchowymi.

Wraz ze starzeniem się społeczeństwa problem braku dostępności w przestrzeni publicznej staje się coraz poważniejszy. Przyjęte na podstawie rozporządzenia rozwiązania architektoniczne czy komunikacyjne będą wychodzić naprzeciw oczekiwaniom i potrzebom zarówno seniorów jak i osób nie w pełni sprawnych. Ze względu jednak na uniwersalny charakter planowanych rozwiązań, będą one służyły także ludziom w pełni sprawnym (np. windy, podjazdy). To co jest dostępne dla osób ze szczególnymi potrzebami jest najczęściej także przyjazne i bezpieczne dla ogółu społeczeństwa. Z powyższych względów można ocenić, że poza walorem normatywnym wydane rozporządzenie będzie miało korzystny wpływ, tak w kategorii społecznej, jak i indywidualnej. Ocenia się, że nawet ok. 30% społeczeństwa może mieć trwałe lub czasowe ograniczenia w zakresie mobilności czy percepcji. Należą do nich: ludzie poruszający się przy pomocy sprzętu wspomagającego (nie tylko osoby niepełnosprawne, ale także seniorzy tj. kul, lasek, balkoników, protez, wózków inwalidzkich), z uszkodzonym narządem słuchu, wzroku, z trudnościami manualnymi i poznawczymi (np. po udarze), w ciąży, z wózkiem dziecięcym, z ciężkim bagażem oraz innych słabszych fizycznie (np. w wyniku choroby) i mających trudności w poruszaniu się.

Ponadto podkreślić należy, że kwestia poprawy dostępności przestrzeni publicznej jest jednym z priorytetowych zadań rządu, wskazanych w projekcie programu rządowego Dostępność Plus. Program jest kompleksowy i zakłada liczne działania zmierzające do poprawy dostępności przestrzeni publicznej – w tym w zakresie lokali mieszkalnych, instytucji publicznych i otaczającej nas przestrzeni.

Wobec powyższego wprowadzenie zmian w rozporządzeniu w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie będzie realizacją jednego z działań przedmiotowego programu pn. „Budynki bez barier”.

Ponadto celem projektu jest również dostosowanie obowiązujących przepisów techniczno-budowlanych do przepisów ustawy z dnia 5 lipca 2018 r. o ułatwieniach w przygotowaniu i realizacji inwestycji mieszkaniowych oraz inwestycji towarzyszących (Dz. U. poz. 1496), w zakresie wprowadzenia wymagania dotyczącego konieczności zapewnienia minimalnego udziału lokali mieszkalnych dostępnych dla osób niepełnosprawnych, w tym osób starszych, w ogólnej liczbie lokali mieszkalnych w budynku wielorodzinnym.

Podkreślić również należy, iż w związku ze zmianami w ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2019 r. poz. 1186, z późn. zm.) wprowadzonymi na mocy ww. ustawy oraz ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. poz. 1696), zwanej dalej „ustawą o zapewnieniu dostępności”, zachodzi konieczność wydania nowego rozporządzenia w sprawie warunków techniczno-budowlanych dla budynków. Zgodnie z art. 66 ustawy o zapewnianiu dostępności wskazującym, że „Dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 7 ust. 2 i 3 oraz art. 34 ust. 6 pkt 1 ustawy zmienianej w art. 44 zachowują moc do dnia wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 7 ust. 2 i 3 oraz art. 34 ust. 6 pkt 1 ustawy zmienianej w art. 44 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, nie dłużej jednak niż przez 36 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, i mogą być w tym czasie zmieniane na podstawie tych przepisów w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, w szczególności z uwzględnieniem potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami.”

Dodatkowo zaznacza się, że zmiana rozporządzenia w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie dotyczy w głównej mierze najważniejszych kwestii związanych z poprawą dostępności budynków. Kwestie nie dotyczące tej tematyki lub wymagające głębszej analizy zostaną podjęte przy opracowywaniu nowego rozporządzenia w sprawie warunków technicznych dla budynków.

Jednocześnie należy podkreślić, iż przepisy przedmiotowego rozporządzenia stosuje się przy projektowaniu, budowie i przebudowie oraz przy zmianie sposobu użytkowania budynków oraz budowli nadziemnych i podziemnych spełniających funkcje użytkowe budynków, a także do związanych z nimi urządzeń budowlanych, z zastrzeżeniem § 207 ust. 2 tego rozporządzenia. Wobec powyższego, w przypadku, gdy mamy do czynienia z projektowaniem, budową, przebudową lub zmianą sposobu użytkowania budynku, zachodzi obowiązek stosowania przepisów przedmiotowego rozporządzenia, zarówno w przypadku istniejących jak i nowoprojektowanych budynków, bez względu na datę ich powstania.

Ponadto należy zauważyć, iż w odniesieniu do poszczególnych przypadków (np. montażu dźwigów osobowych) zostały zastosowane odpowiednie przepisy przejściowe lub konkretne inwestycje zostały zwolnione z obowiązku stosowania przedmiotowych przepisów. Przedmiotowy projekt wprowadza zmiany do rozporządzenia w następujących działach:

Dział II. Zabudowa i zagospodarowanie działki budowlanej

Rozdział 3. Parkingi i garaże dla samochodów.

1) § 20:

a) Zmiana w ust. 1 ma na celu doprecyzowanie istniejącego przepisu. Zamysłem nowelizacji rozporządzenia w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie, która weszła w życie 1 stycznia 2018 r. było umożliwienie sytuowania stanowisk postojowych bez żadnych ograniczeń odległościowych od okien innych budynków. Mając na uwadze wpływające do resortu zapytania obywateli, z prośbą o określenie, jakich budynków dotyczy przedmiotowy przepis podjęto decyzję o usunięciu sformułowania „innych” które budziło wątpliwości interpretacyjne.

b) Przepis ust. 2 został wprowadzony w związku z wykonywaniem stanowisk postojowych w sposób uniemożliwiający swobodne i samodzielne korzystanie z tych stanowisk przez osoby

niepełnosprawne. W efekcie stanowiska te często są otoczone krawężnikami lub innymi przeszkodami utrudniającymi osobie niepełnosprawnej przedostanie się na chodnik. Podkreślony został fakt, iż sposób zapewniający połączenie stanowiska postojowego z chodnikiem należy projektować poza powierzchnią wyznaczonego stanowiska postojowego.

Rozdział 4. Miejsca gromadzenia odpadów stałych.

2) § 23:

Celem zmiany wprowadzonej w ust. 5 jest doprecyzowanie przedmiotowej regulacji poprzez wskazanie, iż dotyczy on również sytuacji, w których dla budynku mieszkalnego wielorodzinnego, zamieszkania zbiorowego lub użyteczności publicznej miejsce gromadzenia odpadów stałych zostało przewidziane w wyodrębnionym pomieszczeniu w budynku i jest oddalone od najdalszego wejścia do obsługiwanego budynku ponad 80 m. Należy mieć na uwadze, iż w analogicznej sytuacji, kiedy miejsce do gromadzenia odpadów stałych zostało przewidziane poza budynkiem należy zachować wymaganą maksymalną odległość od najdalszego wejścia.

W związku z wprowadzoną zmianą, w budynku mieszkalnym wielorodzinnym, zamieszkania zbiorowego lub użyteczności publicznej, niezależnie od tego czy miejsce do gromadzenia odpadów stałych znajduje się w wydzielonym pomieszczeniu czy też poza budynkiem, od najdalszego wejścia do obsługiwanego budynku należy zachować maksymalną odległość wynoszącą 80 m.

Rozdział 9. Ogrodzenia.

3) § 42:

Przepis obecnie obowiązujący wskazujący, iż furtki w ogrodzeniach przy budynkach mieszkalnych wielorodzinnych i budynkach użyteczności publicznej, nie mogą utrudniać osobom niepełnosprawnym dostępu do budynków, został rozszerzony o budynki zamieszkania zbiorowego. Regulacja została wprowadzona w celu umożliwienia swobodnego dostępu do tych budynków. Tym samym należy mieć na uwadze fakt, iż przejście przez furtki nie może posiadać progów lub stopni, nie może również w żaden inny sposób ograniczać dostępności budynków dla osób niepełnosprawnych.

Dział III. Budynki i pomieszczenia.

Rozdział 1. Wymagania ogólne.

4) § 54

Spółeczeństwo polskie jest jednym z najszybciej starzejących się społeczeństw w Europie. Coraz częściej słyzy się o tzw. „więźniach czwartego piętra”, którzy z różnych przyczyn czy to niepełnosprawności czy podeszłego wieku nie są w stanie opuścić samodzielnie mieszkania, właśnie ze względu na brak zamontowanej windy. Często wydaje się, iż ten problem nas nie dotyczy, ale pomijając fakt, iż każdy z nas się starzeje to nawet przy codziennych czynnościach jak wniesienie zakupów do domu czy wyjście z dziećmi na spacer brak windy może okazać się bardzo problematyczny.

Mając na uwadze powyższe, jak również problemy, z jakimi borykają się osoby niepełnosprawne, osoby starsze, opiekunowie z małymi dziećmi, osoby z czasowymi

dysfunkcjami ruchowymi np. ze złamaną nogą w gipsie, osoby z dużym bagażem/zakupami, dotyczącymi konieczności pokonywania dużej ilości schodów w różnego rodzaju budynkach niewyposażonych w dźwig osobowy, została podjęta decyzja o zmianie wymagań w zakresie wyposażania budynków w dźwig osobowy lub osobowo-towarowy.

Dane GUS wskazują, że osoby niepełnosprawne stanowią 12,2 % społeczeństwa. Ponadto wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym i starzenie się społeczeństwa pozwalają wnioskować, że w niedalekiej przyszłości konieczna będzie znacząca poprawa w dostępie dla osób niepełnosprawnych i osób o ograniczonej możliwości poruszania się. Należy ponadto wskazać, iż uwzględnienie kwestii dostępności na etapie projektowania budynku jest mniej kosztowne niż dostosowywanie w przyszłości istniejącej tkanki architektonicznej.

Należy mieć również na względzie, iż obniżenie sprawności organizmu może nastąpić na każdym etapie naszego życia. Nie zawsze jest tak, że osoba jest niepełnosprawna od urodzenia. Nigdy nie wiemy co i kiedy może nam się przydarzyć i kiedy będziemy potrzebować skorzystać z pochylni, windy czy innych udogodnień dedykowanych osobom z niepełnosprawnościami.

Ponadto należy przypuszczać, iż montaż dźwigów osobowych czy osobowo-towarowych może przyczynić się do oszczędności, wynikających z faktu samodzielnego funkcjonowania osób o ograniczonej sprawności ruchowej. Aktywizacja zawodowa przekłada się bezpośrednio na wzrost PKB, co z kolei ma istotny wpływ na sytuację ekonomiczną kraju. Obecnie w Polsce współczynnik aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym wynosi tylko 30,2 % (dane GUS za III kwartał 2018 r). Winda staje się często jedynym rozwiązaniem dla tzw. „więźniów” własnych mieszkań, którzy dzięki niej są w stanie samodzielnie uczęszczać do szkoły czy pracować. Należy również pamiętać, że uwolnienie wspomnianych „więźniów” to przede wszystkim wzrost liczby konsumentów na rynku, którzy chętnie wyjdą do sklepu po zakupy, skorzystają z różnego rodzaju oferowanych usług czy też będą odbiorcami oferowanej rozrywki. Dzięki windzie wolumen potencjalnych klientów wzrośnie.

Oprócz ww. korzyści ekonomicznych związanych z instalacją wind, warto również wspomnieć o oszczędnościach związanych z wydatkami na służbę zdrowia czy opiekę medyczną osób o ograniczonej sprawności ruchowej czyli dla budżetu państwa. Brak dostępności przestrzeni publicznej powoduje bowiem wzrost kosztów tak dla finansów publicznych (budżet państwa – np. konieczność zapewnienia opieki zinstytucjonalizowanej) jak i budżetów samych obywateli (często są to także niepoliczalne koszty – koszty opieki, które ponoszą najczęściej kobiety lub inni członkowie rodziny), gdyż istnieje konieczność udzielania większego wsparcia osobom o szczególnych potrzebach – np. konieczność asystencji i wyręczania, większa liczba godzin usług opiekuńczych, konieczność zamiany miejsca zamieszkania na kosztowną placówkę całodobową. Szansą na zmianę tego stanu rzeczy jest ograniczenie wsparcia poprzez ograniczenie i inny sposób zaspokojenia potrzeb (to położenie akcentu na prewencję – zapobieganie wykluczeniu przez poprawę dostępności), co realnie można osiągnąć poprzez dostosowanie przestrzeni publicznej, likwidację barier w komunikacji czy architekturze, zapewnienie dostępności usług. Pomaga to wydłużyć samodzielność i niezależność funkcjonowania oraz opóźnić moment, w którym osoba zgłasza się do wsparcia, bo już sama sobie nie poradzi. W Polsce, zmiany demograficzne i starzenie się społeczeństwa sprawiają, że liczba osób o szczególnych potrzebach mieszkaniowych szybko wzrasta. Według prognoz Departamentu Spraw Ekonomicznych i Społecznych ONZ, Polska będzie w 2060 najstarszym krajem europejskim, gdzie odsetek ludzi 60+ będzie wynosił 36,2%. Z badań statystycznych

wynika, iż około 30% populacji osób w wieku powyżej 60 roku to osoby z różnego typu niepełnosprawnością (na podstawie opracowania wydanego przez Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich pn. „Przestrzeń Publiczna Przyjazna Seniorom. Poradnik RPO”). Coraz częściej słyszy się o tzw. „więźniach czwartego piętra”, którzy z różnych przyczyn czy to niepełnosprawności, czy podeszłego wieku nie są w stanie opuścić samodzielnie mieszkania, właśnie ze względu na brak zamontowanej windy (na podstawie raportu opracowanego przez Fundację Inicjatyw Aktywnych Go Silver pn. „Wyzwanie dla Warszawy - mieszkalnictwo dla seniorów”).

a) Zmiana w ust. 1 wprowadza nakaz wyposażania w dźwig osobowy lub osobowo-towarowy:

- budynków użyteczności publicznej i zamieszkania zbiorowego mających dwie lub więcej kondygnacji (z tego obowiązku zostały wyłączone budynki zamieszkania zbiorowego lokalizowane na terenach zamkniętych).
- budynków mieszkalnych wielorodzinnych mających trzy i więcej kondygnacji.

b) Zmiana ust. 2 ma na celu wskazanie, iż we wszystkich budynkach użyteczności publicznej, zamieszkania zbiorowego (z wyłączeniem budynków zamieszkania zbiorowego na terenach zamkniętych) oraz wielorodzinnych należy zapewnić dojazd z poziomu terenu i dostęp na wszystkie kondygnacje użytkowe osobom niepełnosprawnym.

c) W obecnie obowiązującym rozporządzeniu niejednokrotnie jest mowa o zainstalowaniu „odpowiedniego urządzenia technicznego”. Niemniej jednak nie jest doprecyzowane czy przedmiotowe urządzenie musi być trwale przymocowane do budynku. Do resortu wpływały zapytania, czy urządzenie takie jak schodolaz spełnia wymagania odpowiedniego urządzenia technicznego. Z uwagi na fakt, iż schodolaz jest urządzeniem przenośnym, do którego nie zawsze jest dostęp, jak również uniemożliwia on samodzielne z niego korzystanie, w opinii resortu nie można go uznać za trwale zainstalowane urządzenie podnoszące.

W związku z powyższym wprowadzono zmianę wskazującą, że dostęp ma zostać zapewniony przez trwale zainstalowane urządzenia podnoszące. Za urządzenia podnoszące, o których mowa powyżej, można uznać np. platformy przyschodowe, czy platformy pionowe, które są trwale zamocowane do ściany, jak również umożliwiają samodzielne z nich korzystanie przez osobę z niepełnosprawnością. Podkreślić należy, iż stosowanie urządzeń takich jak krzeselka schodowe w większości przypadków wymagają udziału osób trzecich, co niewątpliwie w znacznym stopniu utrudnia samodzielne z nich korzystanie. Wobec czego krzeselko schodowe nie jest uważane za rozwiązanie właściwe.

Wymagania, o których mowa powyżej odnoszą się do pojęcia kondygnacji, przez które rozumie się zarówno kondygnacje nadziemne, jak i podziemne. Należy mieć na uwadze, iż pomieszczenia takie jak np. garaże czy piwnice również są miejscami, które są użytkowane przez osoby niepełnosprawne, wobec czego za zasadne uznano umożliwienie dostępu również do tych kondygnacji.

d) W ust. 4 wprowadzono wyłączenie, iż wymagania, o których mowa w ust. 1 i 2, nie muszą być stosowane w odniesieniu do budynków zamieszkania zbiorowego lokalizowanych na terenach zamkniętych. Analogiczna treść znajduje się w obecnie obowiązujących przepisach dotyczących tego zakresu.

W odniesieniu do wymagań o których mowa powyżej został wprowadzony odpowiedni przepis przejściowy umożliwiający dostosowanie prac projektowych do powyższych zmian. Przedmiotowe przepisy wchodzi w życie po upływie 12 miesięcy od dnia ogłoszenia.

5) § 55

Przepisy przedmiotowego paragrafu zostały przeanalizowane i odpowiednio dostosowane do zmian § 54.

a) W ust. 1 wskazano, iż w przypadku budynków mieszkalnych wielorodzinnych, w odniesieniu do których nie ma obowiązku wyposażania w dźwigi, należy zapewnić osobom niepełnosprawnym dostęp na wszystkie kondygnacje z pomieszczeniami użytkowymi, z których mogą korzystać poprzez trwale zainstalowane urządzenia podnoszące, które zostały opisane w pkt 4 uzasadnienia.

b) Uchylono w całości ust. 2 z uwagi na zmiany wprowadzone w § 54.

c) W ust. 3 wprowadzono dopuszczenie niewyposażania w dźwigi budynków mieszkalnych wielorodzinnych do 3 kondygnacji włącznie pod warunkiem, iż ostatnia kondygnacja jest częścią mieszkań wielopoziomowych.

d) Uchylono w całości ust 4. Wykreślenie tego przepisu uniemożliwi adaptację poddasza usytuowanego bezpośrednio nad 4. kondygnacją w budynku mieszkalnym wielorodzinnym niewyposażonym w dźwigi, na którego budowę została wydana decyzja o pozwoleniu na budowę przed dniem 1 kwietnia 1995 r., w przypadku braku możliwości wyposażenia budynku w dźwig. Zmiana jest następstwem proponowanych regulacji w § 54, tj. obowiązku wyposażania w dźwigi budynków mieszkalnych wielorodzinnych mających 3 i więcej kondygnacji.

Rozdział 3. Wejścia do budynków i mieszkań.

6) § 61:

a) W ust. 1a wprowadzono obowiązek zapewnienia przestrzeni manewrowej o minimalnych wymiarach boków 1,5 m x 1,5 m (należy przez to rozumieć kwadrat o boku 1,5 m) przed i po wejściu do budynku, tj. wewnątrz i na zewnątrz budynku. Wydzielona przestrzeń manewrowa nie może zawierać się w polu otwartego skrzydła drzwi do 90°. Zgodnie z ekspertyzą opracowaną przez Fundację Integracja pn. „Przegląd regulacji w zakresie dostępności budynków do potrzeb osób z niepełnosprawnościami” projektanci niejednokrotnie projektują wiatrołapy o wielkości 1,5 m x 1,5 m, zapominając jednak, że drzwi otwierane do wewnątrz takiego pomieszczenia zajmują dodatkową przestrzeń. W takiej sytuacji osoba poruszająca się na wózku, po wejściu do takiego pomieszczenia zostaje w nim uwięziona, nie mając wystarczającej ilości miejsca pozwalającej na otwarcie drzwi.

b) Zmiana w ust. 2 ma na celu doszczegółowienie, że wymagań, o których mowa w ust. 1 i 1a, nie stosuje się w przypadku budynków mieszkalnych w zabudowie jednorodzinnej i zagrodowej, budynków rekreacji indywidualnej oraz budynków na terenach zamkniętych z wyłączeniem budynków użyteczności publicznej.

7) § 62:

a) dodano nowy ust. 4 doprecyzowujący wymagania w zakresie progów stosowanych w drzwiach określonych budynków i pomieszczeń. Progi, o których mowa powyżej powinny posiadać ścięte obustronnie dłuższe krawędzie oraz powinny wyróżniać się kolorem kontrastującym z kolorem posadzki, co umożliwi dużo łatwiejsze ich pokonanie przez osobę poruszającą się na wózku inwalidzkim czy osobę prowadzącą wózek dziecięcy. Z kolei kontrast jest pomocny dla osób niedowidzących i eliminuje możliwość potknięcia się. Poprzez kolor kontrastujący, należy rozumieć kolor dobrany na podstawie tego samego systemu oznaczania barw przyjętego do określenia koloru powierzchni stopni w biegu. Zaleca się, aby wybrany kolor kontrastujący znajdował się w tej samej grupie odcieni, w wybranym systemie oznaczania barw, co kolor powierzchni stopni w biegu. Przepis został dodany w oparciu o informacje zawarte w poradniku opracowanym przez ministerstwo pn. „Standardy dostępności budynków dla osób z niepełnosprawnościami uwzględniając koncepcję uniwersalnego projektowania - poradnik”.

b) dodano nowy ust. 5, zgodnie z którym wymaganie dotyczące progu w zakresie konieczności obustronnego ścięcia dłuższych krawędzi oraz koloru kontrastującego z kolorem posadzki nie stosuje się w przypadku budynków mieszkalnych w zabudowie jednorodzinnej i zagrodowej, budynków rekreacji indywidualnej oraz budynków na terenach zamkniętych z wyłączeniem budynków użyteczności publicznej.

8) § 69:

a) W ust. 9 zostały wprowadzone regulacje dotyczące oznakowania schodów w budynkach mieszkalnych wielorodzinnych, budynkach użyteczności publicznej oraz budynkach zamieszkania zbiorowego. Zgodnie z nimi krawędzie pierwszego i ostatniego stopnia w każdym biegu schodów wewnętrznych i zewnętrznych na powierzchni poziomej i pionowej, powinny być oznaczone pasem o szerokości nie mniejszej niż 0,05 m, w kolorze kontrastującym z kolorem posadzki. W przypadku biegu schodów o trzech stopniach należy oznakować wszystkie trzy krawędzie.

Poprzez kolor kontrastujący, którym należy wyróżniać krawędź pierwszego i ostatniego stopnia w każdym biegu, należy rozumieć kolor o którym mowa w pkt. 7 uzasadnienia.

Podkreślić należy, iż analogiczne wymaganie w zakresie oznaczania schodów znajduje się w rozporządzeniu Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 30 maja 2000 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogowe obiekty inżynierskie i ich usytuowanie (Dz. U. poz. 735, z późn. zm.), jak również rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 17 czerwca 2011 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać obiekty budowlane metra i ich usytuowanie (Dz. U. poz. 859).

Przepis ma również na celu uspoźnienie istniejących przepisów prawnych w zakresie oznaczania schodów. Dla osoby słabowidzącej schody znajdujące się w obiektach metra, innych obiektach inżynierskich czy budynkach stwarzają takie samo zagrożenie, wobec czego pożądanym jest ich właściwe jednolite oznakowanie.

9) § 71:

Treść ust. 4 została przeniesiona do § 69 i rozszerzona co zostało uzasadnione w pkt. 8 niniejszego uzasadnienia.

10) § 74:

W przedmiotowym przepisie rozszerzono katalog budynków, w których pomieszczenia ogólnodostępne ze zróżnicowanym poziomem podłóg powinny być przystosowane do ruchu osób niepełnosprawnych, o budynki zamieszkania zbiorowego oraz budynki mieszkalne wielorodzinne. Zmiana ma na celu zapewnienie bezproblemowego dostępu i możliwości poruszania się po ogólnodostępnych pomieszczeniach osobom niepełnosprawnym, również w budynkach zamieszkania zbiorowego oraz budynkach mieszkalnych wielorodzinnych.

Pod pojęciem budynku zamieszkania zbiorowego, zgodnie z § 3 pkt 5 rozporządzenia, należy rozumieć budynek przeznaczony do okresowego pobytu ludzi, w szczególności hotel, motel, pensjonat, dom wypoczynkowy, dom wycieczkowy, schronisko młodzieżowe, schronisko, internat, dom studencki, budynek koszarowy, budynek zakwaterowania na terenie zakładu karnego, aresztu śledczego, zakładu poprawczego, schroniska dla nieletnich, a także budynek do stałego pobytu ludzi, w szczególności dom dziecka, dom rencistów i dom zakonny. Wobec powyższego, za zasadne uznano wprowadzenie przedmiotowego obowiązku również w odniesieniu do tego rodzaju budynków.

Rozdział 6. Pomieszczenia higienicznosanitarne.

11) § 86:

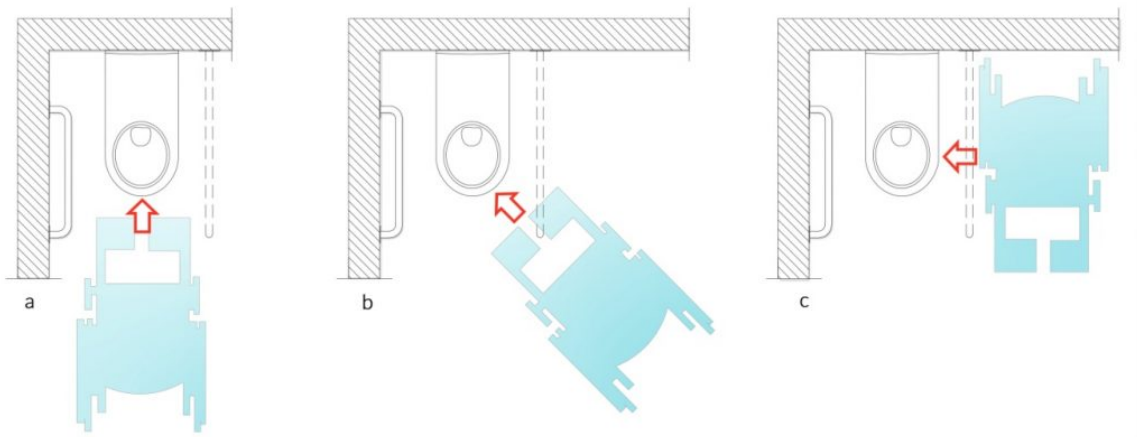
a) W ust. 1 w pkt od 5 do 7 zostały wprowadzone wymagania dotyczące ogólnodostępnych pomieszczeń higienicznosanitarnych. Przedmiotowe wymagania zostały zaczerpnięte z ekspertyzy opracowanej przez Fundację Integracja pn. „Przegląd regulacji w zakresie dostępności budynków do potrzeb osób z niepełnosprawnościami”.

W pkt 5 został wprowadzony przepis dotyczący minimalnej odległości osi miski ustępowej od ściany. Regulację wprowadzono zgodnie z ekspertyzą opracowaną przez Fundację Integracja pn. „Przegląd regulacji w zakresie dostępności budynków do potrzeb osób z niepełnosprawnościami”. Należy mieć na uwadze, iż użytkowanie miski ustępowej usytuowanej blisko ściany jest bardzo niekomfortowe, zważywszy na konieczność zastosowania poręczy. Odległość między ścianą a miską ustępową powinna umożliwiać swobodne chwycenie poręczy w celu podźwignięcia się i przesadzenia na wózek inwalidzki.

Natomiast w pkt. 6 zostały wprowadzone wymagania dotyczące zapewnienia wolnej przestrzeni o szerokości min. 0,9 m, przynajmniej z jednej strony miski ustępowej. Wprowadzona zmiana ma na celu umożliwienie przesiadania się z wózka na miskę ustępową w różny sposób, który jest zależny nie tylko od przyzwyczajenia, ale również od schorzenia osoby niepełnosprawnej. Zapewnienie wskazanej, wolnej przestrzeni z jednej strony miski ustępowej, pozwala na przesiadanie się boczne i diagonalne, jak również przesiadanie się przednie lub przednie z obrotem. Niemniej jednak dwa ostatnie sposoby wymagają dużej siły ramion, co dla niektórych osób może okazać się niewykonalne.

W pkt 7 zostały wprowadzone przepisy regulujące minimalną wysokość wolnej przestrzeni pod umywalką (nie mniej niż 0,65m) jak również wysokość montażu umywalki tak aby jej górna krawędź znajdowała się na wysokości nie większej niż 0,85m. Zapewnienie wolnej przestrzeni pod umywalką ma na celu umożliwienie swobodnego podjazdu do umywalki osobie poruszającej się na wózku inwalidzkim i skorzystanie z tej umywalki bez dodatkowych utrudnień.

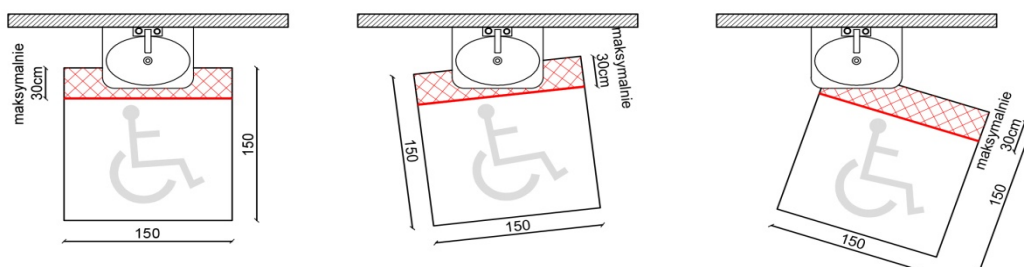
Poniżej rysunek przedstawiający możliwości transferu z wózka na muszlę ustępową:

Rys. 1. Rodzaje transferu z wózka inwalidzkiego na muszlę ustępową. Źródło: „Standardy dostępności budynków dla osób z niepełnosprawnościami uwzględniając koncepcję uniwersalnego projektowania” MliR. a) transfer przedni lub transfer przedni z obrotem, b) transfer diagonalny, c) transfer boczny

b) W ust. 3 zostało wprowadzone dopuszczenie, w przypadku przebudowy lub zmiany sposobu użytkowania, wskazujące, że 0,3 m – z przestrzeni manewrowej, rozumianej jako kwadrat o bokach 1,5 m x 1,5 m – może znajdować się pod umywalką. Przez wskazany wymiar – 0,3 m – należy rozumieć wyznaczoną w ww. przestrzeni manewrowej, taką figurę geometryczną, której głębokość znajdująca się pod umywalką wynosi maksymalnie 0,3 m. Wspomnianą figurę geometryczną należy wyznaczać od krawędzi przestrzeni manewrowej.

W wyniku wprowadzenia regulacji, w przypadku przebudowy lub zmiany sposobu użytkowania budynków, dla których zachodzi obowiązek projektowania/posiadania ustępów ogólnodostępnych przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych zmniejszy się prawdopodobieństwo występowania sytuacji, w których w wyniku wprowadzenia zmian w § 86 ust. 1, konieczne będzie powiększanie ustępu, które niejednokrotnie jest niewykonalne ze względów technicznych lub ekonomicznych. Propozycja została zaczerpnięta z ekspertyzy opracowanej przez Fundację Integracja pn. „Przegląd regulacji w zakresie dostępności budynków do potrzeb osób z niepełnosprawnościami”.

Rys. Opracowanie własne.

12) Rozdział 7a. Dodatkowe wymagania dla lokali mieszkalnych dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych

Rozdział 7a został wprowadzony w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 5 lipca 2018 r. o ułatwieniach w przygotowaniu i realizacji inwestycji mieszkaniowych oraz inwestycji towarzyszących (Dz. U. poz. 1496), która wprowadza konieczność zapewnienia minimalnego udziału lokali mieszkalnych dostępnych dla osób niepełnosprawnych, w tym osób starszych, w ogólnej liczbie lokali mieszkalnych w budynku wielorodzinnym. Rozdział ma na celu wskazanie wymagań, które dodatkowo powinny spełniać mieszkania dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Podkreślić jednak należy, że inwestor może wprowadzić również inne udogodnienia mające na celu poprawianie dostępności.

§ 95a:

a) W ust. 1 zawarto wymaganie dotyczące minimalnego udziału lokali mieszkalnych dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych w budynkach mieszkalnych wielorodzinnych. Liczba tych lokali powinna wynosić co najmniej 12% wszystkich lokali mieszkalnych w budynku. Przyjęty procent wynika z „Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011”, opublikowanego w 2012 r. przez Główny Urząd Statystyczny. Z przedmiotowego raportu wynika, iż liczba osób niepełnosprawnych w Polsce stanowiła 12,2% ludności kraju.

W przedmiotowym przepisie podkreślono, iż liczba dostępnych lokali mieszkalnych nie może być mniejsza niż 1, co należy rozumieć jako konieczność dostosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych, co najmniej jednego lokalu mieszkalnego w tych budynkach, w których 12% z wszystkich lokali mieszkalnych wynosi mniej niż 1, tj. budynki do 8 lokali mieszkalnych łącznie. Ponadto należy podkreślić, iż w przypadku gdy z wykonanych obliczeń, minimalna liczba dostosowywanych mieszkań wychodzi niepełna, wynik obliczeń należy zaokrąglić do pełnej liczby w górę.

Z wymagania, o którym mowa powyżej, zostały zwolnione budynki mieszkalne wielorodzinne, posiadające do 4 lokali mieszkalnych łącznie.

§ 95b:

W przepisie zostały określone dodatkowe wymagania, które należy stosować przy projektowaniu lokali mieszkalnych dostępnych dla osób niepełnosprawnych. Propozycje regulacji zostały zaczerpnięte m.in. z ekspertyzy opracowanej przez Fundację Integracja pn. „Przegląd regulacji w zakresie dostępności budynków do potrzeb osób z niepełnosprawnościami”, jak również z poradnika opracowanego przez ministerstwo pn. „Standardy dostępności budynków dla osób z niepełnosprawnościami uwzględniając koncepcję uniwersalnego projektowania - poradnik”.

a) W pkt 1 wskazane zostało, iż ościeżnice drzwi wejściowych do mieszkania, należy projektować w kolorze kontrastującym do wybranego koloru wykończenia ściany korytarza znajdującego się poza obrębem mieszkania. W przypadku planowanego wykończenia ściany, obejmującego wykorzystanie różnych kolorów, należy wskazać kolor przeważający lub ten, który znajduje się wokół wskazanej ościeżnicy i w stosunku do niego dobrać kontrastujący, którym zostanie wykończona ościeżnica drzwi wejściowych. Celem wprowadzenia powyższej

regulacji jest zapewnienie bezproblemowego rozróżnienia ościeżnicy drzwi wejściowych do mieszkania osobom z dysfunkcją wzroku.

b) W pkt 2 wprowadzono obowiązek wyposażania drzwi balkonowych w próg o maksymalnej wysokości 0,02 m, zgodnie z wymaganiami zawartymi w § 62 ust. 3. Regulacja została wprowadzona w celu umożliwienia bezproblemowego korzystania z balkonu osobom poruszającym się na wózkach inwalidzkich oraz zapewnienie im swobodnego dostępu do balkonu.

c) Regulacja wprowadzona w pkt 3, ma na celu zapewnienie bezproblemowego dostępu do wszystkich pomieszczeń znajdujących się w obrębie danego mieszkania. Ponadto wskazano na konieczność projektowania klamek prostych w użyciu. Zaleca się stosowanie klamek w postaci dźwigni. Stosowanie klamek gałkowych jest zabronione z uwagi na fakt, iż takie klamki wymagają dużo większej siły uścisku, wobec czego może być to kwestia problematyczna np. dla osób starszych.

d) w przepisie wprowadzono obowiązek, aby korytarze stanowiące komunikację wewnętrzną w mieszkaniu miały szerokość w świetle co najmniej 1,5 m na całej długości – w mieszkaniu niedostosowanym do potrzeb osób niepełnosprawnych korytarze powinny mieć szerokość co najmniej 1,2 m, z dopuszczeniem miejscowego zwężenia do 0,9 m na długości korytarza nie większej niż 1,5 m. Celem wprowadzenia regulacji było zapewnienie możliwości dogodnego poruszania się po mieszkaniu osobie niepełnosprawnej; uwzględniono również sytuacje, w której w korytarzu zostanie przewidziane wyposażenie (np. szafa), które zmniejszy szerokość użytkową korytarza.

e) Regulacja zawarta w pkt 5, została wprowadzona w celu zapewnienia w każdym pomieszczeniu będącym w obrębie mieszkania przestrzeni manewrowej, rozumianej jako kwadrat o boku 1,5 m. Efektem wprowadzonej regulacji jest zagwarantowanie w każdym z pomieszczeń, przestrzeni, która jako wolna od przeszkód zapewnia wykonywanie manewrów osobom poruszającym się na wózku. Wprowadzony wymiar 1,5 m x 1,5 m został zaczerpnięty z opracowania pn. „Wytyczne w zakresie projektowania uniwersalnego mając na uwadze potrzeby osób niepełnosprawnych” opracowanego przez Fundację Laboratorium Architektury + na zlecenie ówczesnego Ministerstwa Infrastruktury i Budownictwa, z którego wynika iż jest to najmniejsza powierzchnia potrzebna do wykonania obrotu wózkiem inwalidzkim o 90°.

f) Regulacja zawarta w pkt 6 określający przedziały dopuszczalnych wysokości, na których należy umieszczać łączniki instalacji elektrycznej, inne mechanizmy kontrolne, a także wszystkie gniazda wtyczkowe znajdujące się w obrębie mieszkania. Wskazane wysokości zostały sparametryzowane w celu zapewnienia bezproblemowego użytkowania mieszkania. Poszczególne wartości zostały zaczerpnięte z poradnika „Projektowanie bez barier – Wytyczne” Kowalski K. wyd. Stowarzyszenie Przyjaciół Integracji, jak również z obowiązujących przepisów dotyczących montażu tablic przyzywowych w dźwigach na wysokości od 0,8 m do 1,2 m (§ 193 ust. 2a rozporządzenia Wt).

§ 95c:

W przedmiotowym paragrafie zostało wprowadzone wyłączenie, iż przepisów w zakresie wskazywania minimalnego udziału lokali mieszkalnych dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych w budynkach mieszkalnych wielorodzinnych (§ 95a) oraz dodatkowych

wymagań jakie muszą spełniać te lokale (§ 95b) nie trzeba stosować w przypadku przebudowy i zmiany sposobu użytkowania. Regulacja została wprowadzona z uwagi na fakt, iż w przypadku przebudowy lub zmiany sposobu użytkowania niejednokrotnie brak jest możliwości technicznych spełnienia przedmiotowych wymagań.

Rozdział 10. Garaże dla samochodów osobowych.

13) §105:

a) Zmiana w ust. 1 jest zmianą porządkującą, wynikającą z faktu, iż w § 69 przedmiotowego rozporządzenia zostały również określone istotne regulacje dotyczące schodów.

b) Zmiana w ust. 5 została wprowadzona w związku ze zmianą wprowadzoną w § 54 przedmiotowego rozporządzenia. W związku z nałożeniem obowiązku instalowania dźwigów osobowych od 2 kondygnacji włącznie w budynkach użyteczności publicznej, garaże podziemne będące kondygnacją tychże budynków będą musiały być wyposażone w dźwigi osobowe. Ponadto zostało doprecyzowane, iż w przypadku zastosowania innych niż dźwigi urządzeń umożliwiających osobom niepełnosprawnym transport pionowy muszą być one trwale zainstalowane.

Dział IV. Wyposażenie techniczne budynków.

Rozdział 9. Urządzenia dźwigowe.

14) § 193:

a) Zmiana w ust. 1 ma charakter porządkujący w związku ze zmianami wprowadzonymi w § 54.

b) Przepis ust. 2b ma na celu umożliwienie podjęcia indywidualnej decyzji o tym jakich rozmiarów dźwig będzie zamontowany, w budynkach, które nie są objęte obowiązkiem wyposażania ich w dźwig osobowy lub towarowo-osobowy wynikającą z przedmiotowego rozporządzenia. Podkreślić należy, że przedmiotowy przepis zwalnia wyłącznie z obowiązku: „Co najmniej jeden z dźwigów służących komunikacji ogólnej w budynku z pomieszczeniami przeznaczonymi na pobyt ludzi, a także w każdej wydzielonej w pionie, odrębnej części (segmentie) takiego budynku, powinien być przystosowany do przewozu mebli, chorych na noszach i osób niepełnosprawnych.”

15) § 195:

W § 195 w punkcie 3 został rozszerzony katalog dźwigów, o dźwigi osobowo-towarowe, w odniesieniu do których należy stosować odległość 3 m pomiędzy zamkniętymi drzwiami przystankowymi dźwigu a przeciwległą ścianą lub inną przegrodą. Zmiana została wprowadzona w związku ze zmianami wprowadzonymi w § 54.

Dział VI. Bezpieczeństwo pożarowe.

Rozdział 1. Zasady ogólne.

16) § 207:

W § 207 ust. 1 został uszczegółowiony w zakresie konieczności uwzględniania potrzeb osób niepełnosprawnych w przypadku ich ewakuacji. Do tej pory brak było wymagania w tym zakresie. Wprowadzenie przedmiotowej regulacji będzie stanowiło podstawę dla projektantów w zakresie konieczności zaprojektowania rozwiązań umożliwiających ewakuację osobom o różnym rodzaju niepełnosprawności.

Dział VII. Bezpieczeństwo użytkowania.

17) § 306:

a) Dodany ust. 3 i 4 wprowadza wymagania w zakresie konieczności sygnalizowania zarówno barwą jak i fakturą początku schodów zarówno przy wchodzeniu jak i schodzeniu. Pasy ostrzegawcze powinny być montowane, na całej szerokości schodów, w odległości 0,5 m od krawędzi schodów i posiadać szerokość mieszczącą się w granicach od 0,4 m do 0,6 m. Parametr dotyczący odległości faktury od krawędzi schodów został wprowadzony w oparciu o dokument wydany przez Polski Związek Niewidomych pn. „Projektowanie i adaptacja przestrzeni publicznej do potrzeb osób niewidomych i słabowidzących – zalecenia i przepisy” (Warszawa, 2016). Z kolei szerokość pasa ostrzegawczego została zaproponowana na podstawie § 98 ust. 12 pkt 1 rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 10 września 1998 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budowle kolejowe i ich usytuowanie (Dz. U. poz. 987).

Przepisy przejściowe

W przepisach przejściowych założono, że dotychczasowe brzmienie rozporządzenia obowiązuje inwestycje, dla których przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia:

- 1) został złożony wniosek o pozwolenie na budowę, odrębny wniosek o zatwierdzenie projektu budowlanego, wniosek o zmianę pozwolenia na budowę lub wniosek o zatwierdzenie zamiennego projektu budowlanego;
- 2) zostało dokonane zgłoszenie budowy lub wykonania robót budowlanych w przypadku, gdy nie jest wymagane uzyskanie decyzji o pozwoleniu na budowę;
- 3) została wydana decyzja o pozwoleniu na budowę lub odrębna decyzja o zatwierdzeniu projektu budowlanego;
- 4) został złożony wniosek o odstępstwo od przepisów techniczno-budowlanych, na podstawie art. 9 ustawy Prawo budowlane.

Rozporządzenie wejdzie w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem przepisów § 1 pkt 4 i 5 rozporządzenia dotyczących zmian wprowadzonych w § 54 i § 55, które wejdą w życie po upływie 12 miesięcy od dnia ogłoszenia.

Nie planuje się przeprowadzania ewaluacji projektu. Powyższe wynika z faktu, iż w Ministerstwie Rozwoju trwają prace nad nowymi przepisami techniczno-budowlanymi dla budynków. Nowe rozporządzenie powinno wejść w życie 21 września 2022 r.

Projektowana regulacja nie mieści się w zakresie przedmiotowym zagadnień podlegających konsultacjom z Europejskim Bankiem Centralnym zgodnie z art. 2 ust. 1 decyzji Rady z dnia

29 czerwca 1998 r. w sprawie konsultacji Europejskiego Banku Centralnego udzielanych władzom krajowym w sprawie projektów przepisów prawnych (Dz. U. UE L 189 z 3.07.1998, s. 42; Dz. U. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 1, t. 1, str. 446). Projekt rozporządzenia jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Przedmiotowy projekt rozporządzenia zawiera przepisy techniczne w rozumieniu art. 1 ust. 1 lit. f Dyrektywy (UE) 2015/1535 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 9 września 2015 r. ustanawiającej procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597). Projekt rozporządzenia będzie zatem podlegał notyfikacji zgodnie z ww. przepisami.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) oraz § 52 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2016 r. poz. 1006, z późn. zm.), projekt rozporządzenia zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Rozwoju oraz na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

Przedmiotowa regulacja wywiera niemierzalny wpływ na działalność mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców, co zostało szerzej omówione w ocenie skutków regulacji. Projekt rozporządzenia jest zgodny z przepisami ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2019 r. poz. 1292, z późn. zm.).